

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın Sağlık Bakanı Kemal MEMİŞOĞLU tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Hüseyin OLAN
Bitlis Milletvekili

Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı (TÜSEB), 2014 yılında Sağlık Bakanlığı'na bağlı özel bütçeli ve özerk bir kamu kurumu olarak kurulmuştur. Kurumun temel amacı, sağlık bilimlerini desteklemek, yerli biyoteknoloji ve aşı geliştirme gibi stratejik alanlarda kamusal kapasiteyi artırmak olarak tanımlanmıştır. Ancak aradan geçen yıllarda TÜSEB'in faaliyetlerinde ve yapısında ciddi denetim sorunları, kamusal fayda yerine özel sektöre kaynak aktarma eğilimi, TÜSEB'in şeffaf olmaması, dikkat çekmektedir. TÜSEB'in kurul üyeleri doğrudan Cumhurbaşkanı tarafından atanmakta, böylece siyasi iktidarın mutlak kontrolüne açık hale gelmektedir. Diğer yandan TÜSEB'in Sayıştay denetiminden büyük ölçüde muaf olması, faaliyet raporlarının kamuoyuna düzenli yansıtılmaması, karar süreçlerinde Meclis'in veya sağlık meslek örgütlerinin yer almaması gibi durumlar, kurumun özerkliği ve demokratik denetimden uzaklaştığı yönünde ciddi endişeler doğurmaktadır. Özellikle 2024 yılında kamuoyuna yansıyan "yenidoğan çetesi" skandalında TÜSEB'in dolaylı onay verdiği hastanelerin usulsüzlüklerle anılması, kurumun denetim ve akreditasyon sorumluluğunu tartışmalı hale getirmiştir. TÜSEB'e bağlı Türkiye Sağlık Hizmetleri Kalite ve Akreditasyon Enstitüsü (TÜSKA) kalite ve akreditasyona dair kuralları belirleyip yürütmektedir. 2019'da başlayan özel hastane akreditasyonu, 2025'te zorunlu hale gelmiştir. Bu durum, kamusal sağlık hizmetlerinin teknik kriterlere bağlı olarak piyasalaşmaya açılması ihtimalini gündeme getirmektedir. TÜSEB'in asli görevlerinden biri olan sağlık bilimlerinde kamu yatırımı yapma iddiası, çoğu zaman özel sektörle 'iş birliği' adı altında yürütülmektedir. İlaç ve aşı geliştirme süreçlerinde kamu bütçesinden yapılan yatırımların sonuçları, özel firmalarla yapılan protokollerle ticarileştirilmekte; bilgi, teknoloji ve üretim hakkı kamunun elinden çıkmaktadır. TÜSEB 2018 yılında yayınladığı tanıtım filminde, yerli aşının önemi ve Kırım Kongo Kanamalı Ateşi hastalığına karşı aşı geliştirme çalışmalarının devam edildiğine dair bir çalışmanın olduğu belirtilmiştir. Ancak 2025 yılının ilk 6 ayında 13 kişi yaşamını yitirmiştir. 2019 yılında dönemin Sağlık Bakanı Fahrettin Koca TÜSEB'i yerli ilaç ve cihaz alanında önemli bir noktada gördüklerini ve dışa bağımlılığı azaltacağını belirtmiştir. Fakat hem ilaç hem de tıbbi cihaz konusunda ciddi bir ilerleme yoktur.

Bu bağlamda;

1. TÜSEB'in 2014'ten bu yana gerçekleştirdiği tüm mali faaliyetler Sayıştay tarafından düzenli şekilde denetlenmiş midir? Sayıştay raporları neden kamuoyuna açık şekilde yayınlanmamaktadır?
2. TÜSEB'in yıllık bütçesinin ne kadarı doğrudan özel sektörle yapılan Ar-Ge iş birliklerine aktarılmıştır? Bu firmalar hangileridir? Patent, üretim ve dağıtım hakları kimlere devredilmiştir?
3. TURKOVAK aşısının geliştirme ve üretim süreçlerinde TÜSEB'in rolü ne olmuştur? Aşının etkinliği ve güvenilirliğiyle ilgili olarak kamuoyuna neden bilimsel bir nihai rapor sunulmamıştır?
4. TÜSEB tarafından desteklenen Covid aşıları faz çalışmaları ve yan etkileri neler olmuştur?
5. TÜSEB bünyesindeki Türkiye Sağlık Hizmetleri Kalite ve Akreditasyon Enstitüsü (TÜSKA), 2019'dan bu yana kaç kamu ve özel hastaneye akreditasyon vermiştir? Bu hastanelerin listesi nedir?
6. 2024 yılında kamuoyuna yansıyan "yenidoğan çetesi" skandalında adı geçen özel hastanelere akreditasyon verilme sürecinde TÜSEB veya TÜSKA tarafından yapılan değerlendirmeler nelerdir? Bu hastanelere ilişkin denetim raporları kamuya açık mıdır?
7. 2025 yılı itibarıyla özel hastanelerde akreditasyonun zorunlu hale getirilmesiyle birlikte, sağlık hizmetlerinin "müşteri memnuniyeti" ve "verimlilik" gibi piyasa temelli ölçütlerle düzenlenmesi, kamu hizmeti niteliğiyle nasıl bağdaştırılmaktadır?
8. TÜSEB'in yerli aşı geliştirme hedefleri arasında bulunan Kırım Kongo Kanamalı Ateşi aşısına yönelik hangi çalışmalar yürütülmektedir ve mevcut durum nedir? 2025 yılının ilk 6 ayında 13 yurttaşımızın bu hastalık nedeniyle hayatını kaybettiği dikkate alındığında, TÜSEB'in bu alandaki çalışmaları neden henüz etkili olmamıştır?
9. TÜSEB'e bağlı yürütülen projelerde kamu kaynaklarının kullanımıyla üretilen bilgi, teknoloji ve ürünlerin fikrî mülkiyet hakları neden kamuya ait olmamakta, özel firmalara devredilmektedir?
10. TÜSEB'in 2014 yılından bu yana yürüttüğü yerli ilaç geliştirme projeleri nelerdir? Bu projelerin aşamaları, ortakları, bütçeleri ve çıktılarına dair bilgi var mıdır? Hangi ilaçların geliştirme süreci tamamlanmış, hangileri hâlâ Ar-Ge aşamasındadır?
11. Tıbbi cihaz üretimi konusunda TÜSEB'in desteklediği veya doğrudan yürüttüğü projeler hangileridir? Bu projelerden hangileri ticarileşmiş ya da kamu sağlık kurumlarında kullanıma girmiştir?
12. İlaç ve cihaz geliştirme süreçlerinde özel sektörle yapılan iş birliği protokolleri nelerdir? Bu iş birliklerinin kamu yararı açısından denetimi nasıl sağlanmaktadır? Geliştirilen ürünlerin patent ve üretim hakları kime aittir?
13. TÜSEB'in yerli ilaç ve cihaz konularında dışa bağımlılığı azaltma iddiası, ithalat verileri ve üretim kapasitesi dikkate alındığında ne ölçüde gerçekleşmiştir? Son 5 yılda ithal edilen stratejik ilaç ve tıbbi cihaz oranlarında bir azalma olmuş mudur? Bu konudaki veriler nelerdir?